The image displays a dense, repeating pattern of marbled paper. The design is a classic 'stone' or 'shell' pattern, characterized by intricate, swirling, and scalloped shapes. The color palette is rich and varied, featuring deep reds, earthy browns, muted greens, and soft yellows, all set against a dark, charcoal grey background. The overall effect is one of complex, organic movement and texture.

VI/128

C.B. 1000568028

FRXVI/128

De Hispania

HISPANIAE DESCRIPTIO

secundum regna eius, prouincias

fluuios & ciuitates : item de moribus & ritibus Hispanorum tam ueterum quàm recentium.



Pyrenæi unde
sic dicti.

Hispania, ut tabula eius indicat, undique alluitur mari, excepta ea parte qua Galliam contingit, ibi altissimis montibus quos Pyreneos uocant separatur à Gallia. Appellantur autem montes illi Pyrenæi à crebris fulminum ignibus, uel quod sylux in Pyreneo frequenter & habitationes, iniecto à pastoribus igne prisci temporis flagrauerunt. Durante autem incendio aliquot diebus, ex montium cōcoctione cœperunt descendere stillicidia argenti liquefacti. Et cum habitatores illorum locorum usum argenti non haberent cōtemnerentque metallum illud, superuenientes mercatores à Phœnicia, emerunt uilibus mercibus magnam uim argenti. Diuisa fuit olim Hispania in tres prouincias, Beticam scilicet, quæ hodie est Granata, Lusitaniam quam nunc uocant Portugalliam, & Tarraconem, quæ hodie cōtinet Cataloniã, Castiliã, Nauarram & Galliciã. Et secundum Iosephum atque Berosum, Tubal Noë nepos fuit primus rex Beticæ, extruxitque in ea regione ciuitatem, quã à se denominauit Tubal. Hic Tubal dedit operam rei pecuarie sicut & omnes primi patres pecoribus alendis studuerunt, quæ & uictum & amictum homini ministrant. Hinc quoque putant maiorem Hispaniæ partem appellatam Tarraconem secundum primam hominum linguam quasi *ḥḥḥ ḥḥḥ* quod sonat, bouum possessionem. Successit Tubalo in imperio Iberus, à quo fluuius quidam Iber est appellatus, & adiacens regio Celtiberia. Rex sextus fuit dictus Betus, à quo regio certa Beticæ nomē mutuauit. Decimus rex fuit uocatus Hispanus aut secundum alios Hispalus, à quo & tota terra postea denominata est Hispania. Duodecimus Hesperus à se Hispaniã quoque denominauit Hesperiam, sicut decimusseptimus Lusus certam prouinciã Lusitaniã, quam hodie Portugalliam uocant. Posteaquã uero Romani sibi subiugassent Hispaniam, diuisa est in duas prouincias, nempe in Beticam & Tarraconensem, durauitque partitio illa usque ad tempora Attilæ, tunc rursus alia administratione Hispania est gubernata. Nouissime sub Saracenis discriminata est in quinque regna, uidelicet Galliciã, Nauarram, Castiliã siue Legionem, Cataloniã cui & Aragonia annexa est, Portugalliam & Granatam. Porro Gallicia non diu proprium & distinctum mansit regnum, sed amisso legitimo hærede incorporata est Tarraconensi. Alij adhuc plura numerant regna, Valentis scilicet, Toleti, Algarbiorum,

Lusitania à Luso.

Opposuit pius rex legem domini, quam præferendam docebat omnibus foederibus: at illi reclamantes asserabant, legis dei interpretationem pertinere ad Pontificem & ecclesiam, sicque inducunt optimū uirum, ut conuocato senatu regni & congregatis theologis, ex eorum consilio bellum infelicissimum indiceret Anglo, in quo scilicet ipse periit.

16 Iacobus quintus puer erat unius anni quum pater eius periret, coronatus anno 1515 apud Schonam, quo loco solent reges Scotorum inaugurari. Interea Iohannes patruelis regis defuncti uocatur à senatu regni ex Gallia, ut tutorē ageret pueri & regni gubernatorem. Veniēs autem in regnum cœpit bellum gerere unā cum Gallis contra Anglos, & principes quos putabat deseruisse regem in bello, occidit, ob quā rem sibi metuens regressus in Galliam. Porro Iacobus rex duxit uxorem primogenitā regis Galliarū, qua intra annum sublata ē uiuis, duxit aliam Gallicam dominam, quæ adhuc uiuit, ex qua tantū una filia reliqua est, propter quam nunc inter Scotos & Anglos pugnatur: sed de morte Iacobi quinti similis historia est morti patris. Cōuenerat inter regem Iacobum quintum & regem Angliæ Henricum octauum de colloquio habendo Eboraci, in quo putabatur Maria filia regis Henrici desponsanda Iacobo regi tunc uiduo: at Scotorum episcopi metuentes ne Iacobus ex colloquio Henrici mutaret animum in religione, effecerunt ut Galus impediret colloquium, & animaret Iacobum cōtra Henricum ad gerendum bellum. Quod cū nō satis felices haberet successus, mori Iacobus dolore animi in castro Falckenland: factusque est post eum gubernator regni & tutor pupillæ constitutus consanguineus regis Comes de Vrania & dominus de Hammulton: is bellum

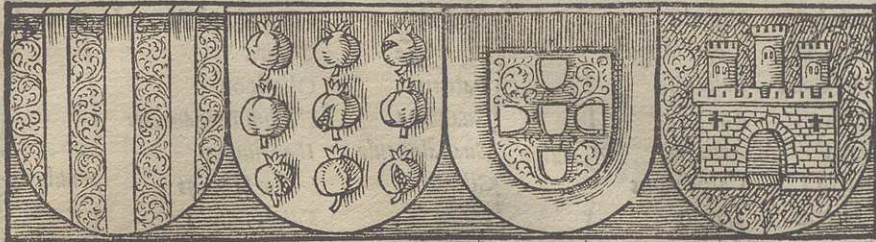
gerit cum Anglis pro filia Iacobi quinti, quam re-
nuit dare filio Henrici octauī coniu-
gem, sicut antea fuerat
constitutum.

Regnum Aragonie

Regnum Granate

Reg. Portugallie

Regnum Castilie



Regnum Legionis

Regnum Toleti

Regnum Gallitie

Regnum Nauarrae



Algarbiorum, Murtix & Cordubx. Nostro tempore omnia hæc regna in unum cōtracta sunt regnum & dominium præter unam Portugalliam, quæ proprium habet regem.

De quibusdam ciuitatibus & regionibus Hispaniæ.

Cartagenia quondam nobilis, potens, amœna & elegans ciuitas in Granata, primum est extructa & noua Carthago appellata, à duce Hasdrubale, qui princeps erat ciuitatis Carthaginensium. in Africa posita, cum inciperet rursus augere & extendere dominium suæ ciuitatis, quam Romani in primo bello ferè extinxerant.

Ista Cartagenia per singulos dies numerauit Romanis tributum duorum millium & quingentorum aureorum, ut Strabo scribit.

Pallantia, Numantia, Cæsaraugusta, quæ uulgo Saragossa uocatur, sunt illustres in Castilia ciuitates. In Granata uero istæ reliquas antecellunt, Hispalia quæ & Sibilis, & Corduba. In Lusitania & Portugallia fuit olim Emerita magni nominis, quæ iam Merida appellatur.

Tarragona siue Tarraco in Catalonia iuxta mare sita, hodie non minoris est existimatio quam noua Carthago, estque metropolis inter multas ciuitates per circuitum eius posita.

Iberia regio est, quam intericipiunt Iber fluius & montes Pyrenæi.

Lisbona siue Vlixbona est metropolis in Portugallia, sicut Granata in Betica, Pampalona in Nauarra & Barfalona seu Barcinon in Aragonia. Legion uero quam uulgo Lyon uocant, metropolis est in Castilia.

Algarbe pars est regni Portugallie, uocaturque alio nomine Caput sancti Vincetij & olim Colimbrica, & est ibi finis terræ, æque ut Nerium promontorium in Gallicia.

Gades ciuitas est in insula Gadir prope Granatam, extructa olim à Tyrijs, qui & Uticam ædificauerunt in Africa. Fuerunt enim Tyrii olim potentes in mari, sicut & ciuitas eorum sita fuit in mari, haud procul à Ierusalem, ut suo loco in Asia uidebimus.

Saguntum ciuitas olim elegans in Tarraconensi. Cumque amicitiam quæreret Romanorum, ægreferens id Hannibal summus dux Carthaginensium, expugnauit & destruxit eam, cuius loco successit Moruetum. Habes apud Silium in fine 2. libri, quomodo Saguntini sua omnia in medio urbis combusserint ac demum mutuis caedibus occubuerint, & Pœni in urbem uacuum irruerint. Sunt etiam multæ in Hispania ciuitates, quarum uetera nomina penitus abolita sunt & noua eis indita, ut sunt.



N. In anno 1575

Lucus Augusti	Oluca	Complutum	Alcala	Ilerda	Lerida
Aque calidae	Vich	Valeria	Concha	Vellica	Victoria
Brigetium	Ouiedo	Hispalis	Sibilia	Pompon à Pompeio	Pampilona
Pintia	Valla dolit	Caesar Augusta	Saragossa	Gadira	Gades & Calitza
Barcinon	Barsalona	Pallantia	Palentia	Oliosipon	Lisbona
Oscia	Guesca	Ana flu.	Guadiana	Flaum Brigantium	Compostella
Illipula	uulgo Illipa	Betis flu.	uulgo Guadalqueuir	Iber fluius	Ebro
Belon	Tariffa	Calpe mons	Gibraltar	Idubeda mons	uulgo Iubalda
Abdera	Almeria	Ilurgis	Mora	Tagus fluius	Taio
Doria flu.	Duero	Illiberis	Granata	Algarben finis terra	Finster stern
Alone	Alicante	Segortia	Segonia	Numantia	Soria
Nouium	Noia	Brauum	Burgus	Dertosa	Tortosa
Vxama	Osmes	Pax Iulia	Pacensis, Pace	Cantabri	Bizcaia
Gallica flauia	Fraga			Iulia regna	Baena

Habet Hispania septem archiepiscopatus, quorū sedes sunt in his ciuitatibus, in Tarracone, in Caesaraugusta, Toletō, Compostella, Brachara, apud ueteres Bracara augusta, uulgo dicta Braga, Vlixbona, & Granata. Alij ponunt nouem. Sub illis autem sunt plurimę episcopales ciuitates, ut sunt Barcinon, Girona, Ilerda, Dertosa, Valentia, Maiorica, Ostia, Calagiera, Seguntū, Burgus, Palentia, Salamāca, Corduba, Legion, Carthago, Colimbria, Luca Astorica, Almaria, Sibilia, &c.

De ingressu maris in terram apud Granatam, deq; columnis Herculis.

Modico interuallo à se distāt Granata & Mauritania, ut uidere licet in tabulis Hispaniæ. Nam ibi ingreditur Oceanus per magnas angustias, quas Fretū Herculeum & Strictum Sibilix uocant, dissidentq; à se littora Mauritaniæ & Granatæ circiter septingentis passibus, & erigunt ibi duo montes in cœlum, unus in Mauritania, qui Abila uocatur, & alius in Hispania cuius nomen est Calpe, & hi à quibusdam uocantur columnæ Herculis, putantq; olim unum fuisse montem seu saxum perpetuo iugo coniunctum, quod Hercules suo robore perfregerit, inromiseritq; oceanum in ipsam terram.



Templum Herculis.

Sunt rursus alij, qui insulam Gades asserunt fuisse Herculis columnas. Et tertij dicunt in Gadibus fuisse tēplū Herculis, in quo posita fuerint duæ ænæ columnæ altitudine octo cubitorū, in quibus signatus fuit sumptus pro edificio illius templi factus: & nauis olim ibi Herculi sua soluerunt uota atq; fecerūt sacrificia quib; feliciter locum illum adijissent. Fuit enim locus ille secundum opinionem ueterū finis mundi, nec ausi fuerunt Hercules aut alij longius naues ducere in mare citra periculum uitæ. Fuit etiam olim consuetudo apud magnos uiros, ut extruerent uel altaria uel columnas in extremum locum suæ peregrinationis, id quod potissimum legimus fecisse Alexandrum magnum, in multis Asiae ma-

ioris locis, qui uel portas uel altaria in certis locis constituit ad quæ peruenit. Et cum tem-



Gades insula.

poris successu huiusmodi ædificia collaberentur, remansit tamen locis illis nomen ipsum. Probat id Colossus qui fuit Rhodi & colūnæ Herculis quæ fuerunt apud Hispanos, quarum memoria in hodiernum usq; diem durat, etiam si nemo sciat an fuerint columnæ manufactę, aut montes quidam eminentes. Tradunt scriptores, Hānibalem quoq; uota & sacrificia sua ad tēplum istud Gaditanū retulisse, cum uellet transcendere alpes & oppugnare Romanos.

Notādum præterea Gadim, quæ & Erythrea uocatur, esse paruā insulam (aliqui ponunt duas insulas) habetq; tam pinguiā pascuā, ut nullum serum à lacte segregent, sed cogatur affundere equam,

aquam, cum lac in caseum coagulare uolunt. Moriuntur quoque pecora trigesima die, nisi aliquid sanguinis illis eliciatur. Herba qua uescuntur oues, est quidem arida sed generat incredibilem in lacte & carne pinguedinem.

De fertilitate totius Hispanie.

Hispania in multis quidem locis inculta iacet, idque ob saxum fundum uel ob solitudines squalentes aut ob alias causas, tamen si conferatur cum Africa, est multo fertilior ea, idque propter magnos calores quos Africa habet. Suppeditat Hispania in multis locis abunde ea quibus homo opus habet, ut sunt frumentum, uinum, fructus, oleum, pecora, linum, ferrum & metalla, mel, cera, piscosæ aquæ & alia his similia. Non coquunt salem sed effodiunt e terra. Non fatigatur terra tot uentis ut Gallia, nec inficitur aer pestiferis paludibus & nebulis. Aurum, argentum & ferrum, bonum & probatum, nullibi in tanta copia ut in Hispania est inuentum. Non enim effoditur solum aurum e mineris, sed & flumina cum intumescunt ex pluuia producunt auream arenam, præsertim Tagus fluuius. Vnde antiqui scriptores testatum olim reliquerunt, eam auri, argenti, cupri, stanni, plumbi, ferri, omniumque metallorum fodinis abundare, nec non argenti uiui, salis quoque uberrimam esse. Inuenta sunt olim in Hispania fragmenta auri depurati magnitudine dimidiæ libræ. Vnde quidam dixerunt, infernum non esse sub terra illa, sed Plutonium. Sunt in ea diuersis in locis calidi & frigidi fontes, ad diuersos morbos efficaciam mirabilem habentes. Nec pecorum ullus defectus est in Hispania sed magna copia, nedum domesticorum uerum & syluestrium, præsertim autem semper est commendata equorum pernicitate, quos a uento conceptos putabant. Nocentibus animalibus non abundat præter cuniculos, qui terram perfodiunt & terræ nascentium radices ledunt, aliaque inferunt nocumenta, ut infra referam ubi ad Baleares insulas describendas uenero. Flumina que per Hispaniam uoluuntur, sensim & sine impetu mouentur, quapropter suo cursu agros non deuantant. Sunt etiam multum piscosa, quia mare plurimos per ea mittit pisces in terram.

Gallicia commendatur ob mineras quas nutrit. Siquidem plurimum exundat plumbo & minio. Fit quoque interdum, ut in hac regione aratrum particulas auri effodiat. Communis Hispaniæ lingua parum differt a lingua Italica, a qua illam olim receperunt quum Romanis subicerentur. Qualem uero antea habuerint linguam, incertum est. Sunt qui putant Germanicam linguam & Gallis & Hispanis olim communem fuisse, sicut et omnibus septentrionalibus nationibus hodie communis est, id quod infra, ubi de Dania mentionem fecerimus, ostendemus. Sicut enim Sarmatica lingua communis est Sclauis, Bohemis, Polonis, Moscouitis, Russis, Bulgaris, Valachis, Dalmatis, Illyrijs, Lithuanis, & alijs multis populis his nationibus adiunctis, nisi quantum hodie confundit per Turcicam irruptionem, et olim confusa est per Vngarorum ingressum, ita reliquas Europe nationes occidentem uersus, putant ante Romanorum dilatatum imperium, una & eadem usas fuisse lingua, nempe Germanica, sed quæ in Germania quoque olim mutata fuisset in Romanam, si Romani tam facile illam nationem ut Hispaniam & Galliam superare potuissent & in colonias diducere. Fa-teor quidem Scoticum, Danicum imò Islandicum sermonem plurimum discriminari a Sueuico & Heluetico, at in fundamento conueniunt, id quod plurima uocabula utrisque nationibus communia probant. Habet & Gallia adhuc uestigia quædam primæ suæ linguæ, id quod Glareanus per multa ostendit uocabula, si quis mihi credere noluerit.

Gallicia.

Germanica lingua olim latissima.

Hispaniæ ad Galliam comparatio, item de moribus Hispanorum.

Hispania, uini, frumenti, & carniū copia uincitur a Gallia, eorum bonitate & sapore uincit. Sic enim Villanouanus Hispanus scribit. Pluuiarum multitudine Gallia fecunda, Hispani irriguis aquis plurimum utuntur, fossas a magnis fluminibus longissime trahendo. Septentrionalibus uentis & frigoribus hæc ut illa non fatigatur: unde oleum, mel, ceram, crocum, rubiam, orizam, minium, coccum, saccarum, spartum, libanotidem, limones, cappares, dactylos, citrea mala & punica, aliosque aromaticos fructus abundantius producit, mittere quoque dicitur in Galliam hæc omnia, potissimum aliquot millia centenariorum lanæ & uina multorum generum in oras maritimas Galliæ Belgicæ, pruna passa, uuas passas, amygdala, castaneas, bacca laurina, balenas salitas, &c. quæ omnia ex Hispania nauibus in Italiam & Flandriam singulis annis uehuntur.

Hispanorum

Hispanorū tēperatura calidior sicciorq; & color obscurus, Gallorū frigidior, humidior, caro mollis & albicās color. Gallicarum fœminarum maior ad prolem fœcunditas quàm Hispanicarum. Grādioribus corporis membris Galli muniti, Hispani durioribus, arctissi mo ad cingulum corpore. Galli maiori ferocia quàm arte pugnāt, & plus uirū quàm con silij in bella ferunt, Hispani contrā. Est semper Hispania equorum pernicitate cōmenda ta, quos leuis armaturæ equites tibijs cōtractis pulchrè obequitant, hastiludia & militares omnes actus sapius quàm Galli exercentes: sunt tamen Gallorum cataphratti equites in precio. Galli ore libero, Hispani taciturni, qui dissimulare melius norint. Galli laxi, alacres & in conuiuia proni, & grauitatem enim quam suo more seruant Hispani, per nitus refugiūt. Sunt enim Hispani in symposijs minus sociales, ceremoniosi, aliquam feueritatem affectātes, quod Galli non curant. Merum potant Galli, Hispani multa aqua dilutum. Apud Gallos aduenā humanissime excipiunt hospitij, nullum eius denegatur officium, ad uictum omnia parata proponuntur. Apud Hispanos non ita. Id efficit quod non sunt in itineribus ita frequētes. Hispanicus sermo grauior, Gallicus suauior. Elegan tiori inrer Hispanos oratione Castellani latissimi populi utuntur, in Gallia uix scias quæ urbs uerè Gallice loquatur, ut sit sermo ille magis nobiliū & curialium, quàm alicuius cer ri loci peculiaris. Est etiam Hispanicus sermo latino propinquior, Latior solo Hispania; sed non ita populosa: auro ditior, sed nō mercaturę negociatione, nec tot redditus ex hac sicut ex illa regi colligūtur. Gallici soli nulla ferè pars est ociosa, Hispanici multa sunt in culca & deserta loca. Cuius causam Damianus esse dicit, quod maiori anni circulo plebei homines ex syluestribus fructibus, melle, herbisq; laute uictitare possunt, quæ res eos parū ad agriculturam propensos efficit. Accedunt deinde bella quæ Hispani magis amplectun tur quàm aratri labores. Aucupium & uenatio maior in Gallia, & plures altilibus etiam si carius emptis, uescuntur. Ex Hispania in Galliam mercatores deferunt serici & omnis ge neris pannos, lanas, crocum, faccarum, orizam, oleum, alumen, gemmas et aromata ab In dis accepta. Ex Gallia præsertim ex Arelatensi terra, in Hispaniam frumentum, lineas te las, filum, libros & minutiora alia mercemonia plurima, ut gladios, specula, acus, &c. defe runt. Est in Hispania principum uirorum, ducum, marchionum, comitum & baronū in gens numerus: in Gallia est quidem nobilium copia, sed maiorum dignitatum pauci ad modum principes, quod regis opulentiam auget, qui solus omnia possidet. Duces numer antur in Hispania uiginti, quorum cuiusq; annuus census quinquaginta ac sexaginta du catorum millia conficit. Marchiones uiginti, tantundem ferè reddituum percipiētes. Co mites sexaginta, quorum annuus redditus à decem ad uiginti millia est ducatorum, & alij quorū plus quàm quinquaginta. Alij uicecomites, barones, prouinciarum præfecti, quos uocant Adelantados, uicereges gubernatores, mariscales, alcaldes, omnes principes uiri, mihi sunt incomperiti. Sunt ordinum equitum magni magistri, ut sancti Iacobi Alcantaz ræ, Calatrauæ, Rhodiensium sancti Iohannis, Montesa, equitum quos uocāt de Christus & alij cognomēto Dauis. Horum cuiusq; redditus millia ducatorum est quinquaginta & plus. Quo ad ecclesiasticas dignitates superior est numero Gallia, nam archiepiscopos ha bet duodecim, episcopos sexaginta sex: Hispania archiepiscopos nouem, episcopos 45. Cardinalium in utraq; par numerus, nempe octonarius. Apud alios inuenio duntaxat se prem archiepiscopatus, quos & supra recensui. Reddītus horum maiores in Hispania, ut unica Toletana ecclesia ducēta millia ducatorum annuatim colligat, & solus archiepisco pus octuaginta millia. Vice parlamentorū Gallix quatuor sunt in Hispania iuridici con uentus, in Castella, Granata, Galicia, & Nauarra. Cæterum iuris peritorum & foro liti gantium multo maior in Gallia numerus. Fidei quos uocant inquisitores in Marranos hæreticos & Sarracenos, magnam sibi in Hispania uendicant autoritatem, & feuerissime animaduertunt. Est aliud iusticiæ genus mirabile, quod uocant Hermandad: est enim ci uium fraternitas iurata, ut in ictu campanæ ex urbibus singulis multa hominum millia armati prodeant, & eum qui deliquerit per uniuersam prouinciā persequantur, nuncijs cursoribus ad alias omnes ciuitates præmissis, ut penè impossibile fuerit euadere. De pre hensum palo uiuum alligatum sagittis conficiunt.

Pompa Hispa
nicarum mulie
rum.

Illud barbarum à Gallis censerur, quod Hispanicæ fœminæ aurea uel argentea uirgula aurium imā perforant, gemma aliqua ut plurimum appensa. Ligneo etiam circulo uen trem ambiunt, ut latiore incessu pompofiores appareant. Nec domo egrediūtur, nisi fa mulorum

Lingua Hisp.
& Gallica.

Pamianus

Nobiles Hispa
nicæ & Gallicæ.

Equites ordi
num.
Ecclesiastici in
Hispania diu
tes.

Pompa Hispa
nicarum mulie
rum.

mulorum precedentium & ancillarum sequentium comitante caterua: Gallicæ uero simpliciter & una uix pedisse qua



comite. Illud in Hispanicis foeminis laudandum, quod priscarum Romanarum instar uino plurimum abstinent: illud uituperandū qđ nonnunq; collyrio, minio & cerusa faciē deformant, quia natiuo colore sunt minore quā Gallicæ. Habent etiā Hispani in religionis ritibus supra mortales omnes superstitiosi; per regis solium & eius uitam gentilitio more iurant, & osculo manuum in salutationibus supplicant.

Nomen magnū ab aliquotannis bellica fortitudine Hispani sunt adepti plurimis ab hoste partis uictorijs, ut qui laborū, sitis & famis in acie sunt toleratissimi, & in stratagematibus cautissimi, leui corpore, ut facile hostem fugiant & sequantur. Frugalis uitæ sicut & Itali, nec tantum cibi & potus ut Galli & Germani absumentes, nisi sint inuitati. Nam tunc hilariter em se oblectant edulijs, quia rara eis & maiori auiditate accidunt cōuiuia. Oceani nauigationibus ad incompartas regiones toto orbe sunt clarissimi. Versus meridiē Africæ fines primi circumnauigauere adusque Calecuth & alias orientis insulas: quod iter Lusitanorum siue Portugalensium est peculiare. Ad occidentem Castellani progressi, post insularum auro diuitum multitudinem, quam inuenere

& imperio suo subiecere, ad ipsam etiā orientalis Indicæ cōtinentem sunt perducti, in quo indies magis & magis lustrando persistūt. Regionū quoq; quæ sub australi polo sunt, notitiam nuper adepti sunt.

Porro de moribus & ritibus antiquorum Hispanorum, Strabo & Posidonius mira scribūt. Nam homines qui inhabitauerūt montes Lusitanicæ duobus anni partibus querna uescebantur glande, quam quum siccaissent, frangebant, molebant, panes conficiebant & ad tempus reponebant. Hordeaceo utebantur uino. Nam uitium laborabant inopia. Morti adiudicatum, lapidibus obruebant. Aegrotos uetusto ritu passim in uijs exponebant, ut à prætereuntibus iuuarentur aut saltem cōsiliū ab ijs daretur, qui eidem morbo obnoxij fuerant & conualuerant.

Cōmemorat Posidonius eos olim tam duros & laboris patientes fuisse, ut etiam puerperæ post enixum infantem lecto non decumberent: scribitq; tale factū. Tempore quodam cum uir quidam Massiliensis mercede conduxisset uiros & mulieres, qui agrum suum foderēt, cœpit una ex conductis foeminis sentire dolores partus. Relicto ergo labore abiit paulisper extra agrum, emissocq; foetu redijt ad laborem, ne mercedi quid decerneret. Et cū dominus agri uideret quod difficulter pensum solueret laboris, nesciēs quid ei accidisset, interrogauit quidnam illi esset. Cognita uero causa numerauit ei precium, iussitq; abire. Illa autem sumpto puero

lauit ipsum aqua fontis, & inuolutū panniculis, incolumem domum portauit. Fuit etiam ueterum Hispanorum consuetudo, ut dormierint in superficie terræ. In Cantabria cum necessitas belli urgeret, trucidabant matres proprios filios & uorabant, ne scilicet incidere in manus hostium. Legitur denique puerum quendam parentes suos & fratres in captiuitate trucidasse, iussus ad hoc à patre, qui gladiū porrexit, ut illud faceret. Veteres Hispani fuerunt semper bellicosi, malueruntq; habere bellum quā ociū. Cumq; extraneus

abesset hostis, ipsi domi excitarunt seminarium discordiæ & belli. Anteposuerūt militares equos atq; arma bellica proprio sanguini. Foeminae res domesticas, agrorūq; culturas administrabāt, uiri uero armis & rapinis inferuebāt.



*Leformant faciem
Hispani Palmis*

Nauigatio Hispanorum.

Veterum Hispanorum mores.

Hispani laboris patientes.

Hispani semper bellicosi.

Que



Saraceni Hispaniam inuadunt.

Multis per Gothos deuastatis locis in nostris regionibus, concesserunt tandem iisdem Gothi in Hispaniam & grassando ibi more suo obtinuerunt regnū quoddam, sed paulopost cōuersi sunt ab Ariana hæreſi ad catholicam fidem per sanctum Leandrum Hispalensem episcopum, anno scilicet Christi 600.

Deinde circa annum Christi 720 Muca Saracenorū rex traiecto mari uenit cum numerosa hominum multitudine ex Africa in Hispaniā, interfecta q̄ nobilitate Gothorū, subegit Hispaniam igne, ferro & fame. Reliquiæ uero Christianorum quæ superstites manserunt, creato nouo rege, plurima gesserunt cum eis bella, multosq̄ temporis successu interfecerunt, donec tandem Carolus magnus uī & armis illorum sauitiam compescuit.

Anno siquidem 778 cōgressus cum eis in Vasconia, amisit de suo exercitu quadraginta millia Christianorum. Reuersus ergo in Galliam instauratoq̄ exercitu suo milite Germano & Gallo, rursus adortus est hostem infidelem, tamq̄ acriter pugnavit cōtra Mahumeranos illos, quousq̄ eos humiliauit & duos reges in fugam egit. Non tamen ualuit eos penitus extinguere, sed Christiani perpetua habuerunt cum eis prælia, usq̄ ad annū Christi 1100. tunc rex Ramirus secundus huius nominis, trucidauit octoginta millia infidelium.

Legionis ciuitas & regnū.

Erat autem eo tempore ciuitas Legionis, regia & residētia regis infidelium, unde nedum Hispaniam uerum & alias regiones suis excursionibus lacessiuerunt. Sed coacti sunt temporis successu domi sese continere. Nam cum anno Christi 1216 Saracenorum rex Hilminolinus magno congregato exercitu deuastaret nedum Hispaniæ fines, sed & ad Auenionem usque egressus, omnia Christianorum loca subuerteret, congregati in unum quatuor Christiani reges, nempe Castiliæ, Aragoniæ, Portugalliæ & Nauarræ, processerunt obuiam tyranno, & obtenta uictoria, recuperauerunt Legionis regnum & reliqua omnia infidelium loca præter unum regnum Granatæ, in quo sese rex impius cum suis cōtinuit. Referunt quoq̄ historiæ, quod cum anno Christi 1147 diuus Bernhardus sollicitaret imperatorem Conradum & alios Christianos reges ad bellum, & Colonia Agrippinæ magnus congregaretur exercitus pro recuperanda terra sancta, nauigioq̄ uenirent in Hispaniam, noluerunt eam præterire nisi antea uisitassent diui Iacobi reliquias, quæ Compostellæ in Gallicia habentur. Gauisus autem rex Galliciæ de aduētu eorum, rogauit eos ut sibi auxilio essent contra Lisibonam ciuitatem, ubi sese continebant Saraceni & multas Christianis intulerunt molestias. Acquiescentes itaque peregrini milites regi, oppugnaverunt urbem à mari, rex uero Galitiæ obsedit eam in terris, nec destiterunt coangustare urbē donec eam expugnaverunt. Expugnatam uero retinuerunt Christiani usque in hunc diem. Ab hac urbe est hodie frequens nauigatio in Indiam, unde species aromaticæ & alia merces adferuntur, id quod apud ueteres res inaudita fuisset, qui illud nunquā tentare ausi sunt.

Lisibona à Christianis expugnata

Anno Christi 1233 interfecit catholicus rex Alphonsus ducenta millia Saracenorum. Deinde anno Christi 1480 Ferdinandus rex Hispaniæ, Aragoniæ & Nauarræ, auus maternus Caroli quinti imperatoris, Christiano motus zelo, oppugnavit regē Granatæ Mellem nomine, mari & terra sex integris annis, obtinuitq̄ multas ciuitates, donec tandem

anno

anno Christi 1492 ille undiq; angustijs uallatus sese dedidit, & tunc Saracenorū siue Maurorum dominium in Hispania finem accepit, subactaq; est tota Hispania fidei catholicæ, nec in hūc usq; diē ausi sunt perfidi Mahumetani sese rursus insinuare in Hispaniam. Occupauerant autem Granatam 800 annis, antequam inde expelli potuerunt. Eodem anno quo abactus est rex Saracenorum, expulsi sunt quoque Iudæi ex Hispania in magno numero, nempe centum & uiginti quatuor millia, idq; fuit anno à condito mundo secūdam Iudæorum supputationem 5238. Numerant enim Iudæi à principio mundi res gestas, sicut Christiani à Christo nato. Hoc autē Christi anno 1547 quando hæc scribo, ipsi numerant ab initio mundi 5307. Habuit Hispania semper doctos in sua farina Iudæos, qui multorum librorum fuerūt autores, id quod uidere licet in tribus Kimhijm, in Aben Ezra, rabi Ahraham autore libri Zeror hammor, &c.

Granata expugnata.

Iudæi expulsi de Hispania.

124000

Anno itaque Christi 1492 expulsi sunt de Hispania centum & uiginti quatuor millia familiarū Iudaicarum, edicto regis dato, ne aurum uel gemmas e regno tollerent, sed commutatione bonorum suorum merces & alias res, utpote pānum, uinum & huiusmodi secundum debitam æstimationem abducere possent: ubi quilibet Iudæus transfretando coactus est regi soluere duos ducatos, promulgatumq; fuit: Si quis Iudæorum nō abiisset in termino eis præfixo, is corpus & bona perderet. Itaque duæ galeæ neglexerunt abire ad constitutum tempus, ideo omnes & singuli uenditi sunt & in seruitutem redacti.

Anno 1506 orta est Vlyxbonæ in Portugallia magna ciuium perturbatio, propter Iudæorum nouiter baptifatorum persecutionē. Nam illi occulte ritus Iudæorum æmulantes, ore tantum & non corde Christianos se ostendebant, quippe qui cum Iudæis pascha celebrabant & carnibus uescebantur. Quod Christiani aduertentes, apud regem eos accusabant, fueruntq; ex mandato regis sedecim capti, sed rursus sine uindicta dimissi. Quod uidentes ciues contra regem & gubernatorem conspirantes, tumultū cōtra Iudæos & pseudochristianos excitarūt, interficientes per ciuitatem quotquot inuenire poterant novos Christianos & Iudæos numero sexcentos, quos & combusserunt. Dimanauit quoq; hæc Iudæorum persecutio extra mœnia ad uillas, referunturq; in summa occisi in urbe & extra 1930. Quod ubi rex audiuit, qui absens fuit, indignatus, plurimos carcerib. mācipauit, ex quibus quidam cōbusti, alij capitibus cæsi, & alij ad crucem suspensi, reliqui substantia sua priuati, & ex patria in exilium missi sunt atq; proscripti.

Iudæi baptisati raro boni Christiani.

Anno Christi 1531 septimo calen. Feb. motu terræ cōcussa est tota ferè Lusitania. Vlyxiponæ corruisse referuntur 1050 domus & circiter 600 ruinam minata. Hic motus terræ dies octo durauit, & quotidie per interualla redijt, ut septies aut octies interdiu huic periculo obnoxij fuerint incolæ. Vnde relicta urbe homines in campis sub dio agere sunt compulsi.

Terræ motus horrendus.

Ulyxipone

Genealogia regum Hispaniæ.

Priusquam Romani peruenirēt ad imperij summum fastigium, fuit Hispaniæ dominium sub Carthaginensibus, durauitq; apud eos usq; ad alterum Africanū bellum: tunc Romani expellentes Carthaginenses facti sunt ipsi domini Hispaniæ. Diuidentes autem eam in Beticam & Tarraconensem, constituerunt undecim in ea iurisdictiones. Mansitq; hæc administratio usq; ad Attilam; tūc successiue inter tot reges discriminata est Hispania in quinque regna, uidelicet in Castiliam, Aragoniā, Nauarram, Portugalliam & Beticam. In Betica seu Granata Saraceni & Mauri ferè usq; ad tempora nostra sedem fixerunt: Castiliæ uero reges ante multos centenos annos amplexati sunt catholicam fidem. Nam cum Gothi ab Italia arcerentur, illamq; plurimum sub Alarico & Ataulpho incommodassent, fugerunt in Hispaniam cum rege suo, cuius nomen erat Singericus.

Successio regum Gothorum in toto Hispaniæ regno.

- 1 Singericus siue Segericus.
- 2 Vallias & secundum alios Vualia.
- 3 Theodoricus, ab alijs Rodericus. Factus est autem rex anno Christi 492.
- 4 Thorismundus: cuius fratres Theodericus atq; Henricus.

5 Alaricus

- 5 Alaricus filius regis Henrici. Hic habuit primū regiam suam Tolosā, sed pulsus est à Clodoueo rege Franciæ in Hispaniam.
- 6 Tendius Alarici filius; qui percussus interiit.
- 7 Tendefilius, ab alijs Theodegosilus. Cæsus est autem propterea, quod honestas foeminas sua libidine polluere conabatur.
- 8 Agla. Hic in bello periit.
- 9 Atanagildus. Hic prope Toletum cæsus occubuit.
- 10 Leuogildus, habens collegam Luidam fratrem. Fuit autem iste Arianus, subieciturque Hispaniam regno Castellæ. Persecutus est etiam filium suum Hermogildum atque interfecit anno 572 ob id quod esset uere Christianus.
- 11 Recharedus filius Leuogildi & bonus Christianus. Hic damnauit Arianā doctrinam in concilio Toletano, quod celebrauit in eo loco.
- 12 Luiba & Vicericus.
- 13 Gundamirus: qui domuit Gasconios.
- 14 Sisebatus, bonus Christianus & syncerus cultor Christi, cuius temporibus uixit Isidorus episcopus Hispalensis. Eius dominium extendebatur in totam Hispaniam.
- 15 Recharedus secundus huius nominis.
- 16 Suitilla, ante susceptionem regni Sisebati summus bellidux.
- 17 Sisenandus. Quidam præponunt ei Rachimirum.
- 18 Suitilla secundus huius nominis.
- 19 Tulga
- 20 Vindus, quem alij appellant Videsuindum.
- 21 Recensuindus, rex probus & pius.
- 22 Bamba. Hic Mauros ab Africa in Hispaniā transfretantes ut illam inhabitarent, graui contriuit cæde. Propinauit ei successor eius potum, unde omnes memorię uires amisit, quapropter regni habenas relinquens, monasterium est ingressus.
- 23 Heringius, cuius collega Egica gener eius.
- 24 Vitiza. Hic excecauit Theodebertum filium Recensuindi in puericia eius, cui regnū debebatur. Ille uisu priuatus duxit uxorem, genuitque Rodericum, qui postea factus rex ultus est patrem suum in Vitiza & filijs eius.
- 25 Rodericus. Defecit in hoc rege Gothicū & regiū stemma, idque in hūc modū. Fuit comes quidā Iulianus nomine, quē rex Rodericus præfectū constituerat in Tingitana Mauritanix. Alij scribunt eum legatum missum ultra mare in Tingitanam. Interim autem quo comes absens erat, rex polluit filiam eius. Audiens pater uisū filix illatam, dolore domestico sollicitatur ad ultionem, fretus loci commoditate. Vnde clam ex Africa uocat Saracenos. Qui anno salutis 714 duce Muza missō à Miramolino tunc eorum rege, per angustias Herculei freti ingressi, biennij spacio omnem ferē Hispaniam occuparunt, præter Astures, natura loci munitos. In quo temporis spacio dicuntur ad septingenta millia hominum in eo bello utriusque absumpta. Saraceni tanto potiti imperio, cum late ferro ignique omnia uastassent, regna inter se plura ac sedes constituere. Primum Cordubæ, quod Abenabeticum regnum uocauerunt. Alterum apud Hispalim, tertium apud Carthaginem nouam. Eaque potestate usque ad Ferdinandum tertium regem perseuerauerunt. Hic demum anno Christi 1216 Toletum, Corduba, multisque alijs recuperatis locis, Saracenos ex magna parte diseiectos, cōpulit Granatam ac Malacā, quæ prius sub Cordubæ regno fuerant, sese recipere, ac usque ad ætatem nostrā, ad annum scilicet Christi 1480 retinere. Vnde tandem dei benignitate ac Ferdinandi regis uirtute nuper expulsi sunt. Porro Christiani qui supererant ex profligato exercitu, Asturiam sese receperunt cum Pelagio principe suo. Astures enim & Callæci montibus & natura loci muniti, tantum incolumes permansere. Porro quid egerint Christiani, quidque illis successu temporis acciderit, qui in Asturiam sese ob sæuam Saracenorū persecutionē receperāt, nunc breuibus explicabo, signaboque proprio numero reges eorum.

Saraceni occupauerunt totam Hispaniam.

Castilie regni exordium.

Pelagius patruus fuit regis Roderici. Cum Vitiza Theoberto fratri Pelagij erueret oculos, fugit Pelagius in Cantabriam, latuitq; ibi multis diebus, donec scilicet bellum Saracenicum recrudesceret, & Saraceni Christianis omne adimeret in Hispania dominiū, occiderentq; eos passim per uniuersam Hispaniā. Tunc Pelagius profectus cū reliquis Christianifidelium in Asturiā, terrā montosam atq; in Galliciā, factus est



rex eorū, obtentaq; ciuitate Legionis regnauit in ea uiginti annis. Recuperādo autem paulatim multa, effecit ut afflicta gens aliquantulū respirare uideret. Hanc sedem posterius Castellam nouā uocauere, ueteris differentia, quæ circa Cordubā & Hispalim fuerat. Sic enim Hispani regiam & munitum circa locum appellant: dictiq; sunt post hunc nō Gothorū sed Hispaniæ siue Castellæ reges, qui magna uirtute res patrias quotidie recuperauerunt.

2 Fasilla filius Pelagij. Hūc discerpit ursus in uenatiōe.

3 Alfonsus gener Fasillæ. Hic cognominatus est Catholicus, quia extirpauit Arianam perfidiā, quæ repullulare cœperat, & expulsis Saracenis multas recuperauit ciuitates. Pater eius Petrus dux fuit in Cāabria, fuitq; de sanguine Gothorum.

4 Froilla, ab alijs Friola, filius Alfonsi. Hic percussit Saracenos, q; Christianos in Galliciā affligebant, interfecitq; ferē quinquaginta millia. Ipse uero occisus fuit à fratre suo,

qui & post ipsum regno est potitus.

5 Aurelius parricida, qui fratrem obruncauit

6 Silo Alfonsi gener. Sunt qui illi anteponunt Veremundum.

7 Muregatus Alfonsi filius nothus. Hic auxilio Saracenorum asssecutus est regnum.

Quapropter illis ex fœdere uirgines certas quotannis pro tributo mittebat. Degenerauit plurimum à suis progenitoribus, uiris mira probitate conspicuis.

8 Veremundus Alfonsi nepos. Hic diaconatus habuit gradū cum in regē inauguraretur. Sed relicto postea regno, factus est monachus.

9 Alfonsus secundus Alfonsi primi filius & fratruelis Veremundi. Hic fuit uir religiosus & castus, qui uxorem quam habuit nunquā attigit. Cum autē Saraceni uellent regionē eius igni & gladio perdere, ipse manu armata eis occurrens, trucidauit multa millia, diripuitq; predam ingentem, ex qua duas episcopales erexit ciuitates, Asturicēsem scilicet & Ouetensem. Vixit autem tempore Caroli Magni.

10 Ramirus filius Veremundi. Hic percussit Nordmannos, qui ingenti classe uenientes irruerant in Galliciā.

11 Ordonius filius Ramiri. Hic reliquit quinque filios.

12 Alfonsus tertius factus est anno Christi 883 rex; fuitq; multorū & ingentium bellorum contra infideles patrator, saepeq; triumphauit de Saracenis. Nam eripuit illis in Portugallia duas ciuitates, Colimbricā & Viseum. Fecit quoq; quatuor fratribus erui oculos, qui in eum conspirauerant. Sunt etiam qui scribunt illum excitasse templum Compustellanum, & constituisse archiepiscopatum Ouetensem.

13 Garlias filius Alfonsi. Hic quoq; bella gessit cōtra Mahumetos & cœpit Aiolā regē

14 Ordonius Garliæ frater. Hic ecclesiā Legionensem eleganter construxit, magnificēq; dotauit. Sed infeliciter pugnauit cōtra infideles Saracenos, amissis multis Christianicis, præsertim quibusdā pijs episcopis. Habuit in ditioe Castellæ quatuor comites, qui bellum id detrectauerāt. Iussos ergo ad se uenire & incolumes fore pollicitus, necari mandauit. Ob quam perfidiā Castellani rebellantes, factis inter se magistratibus ac iudicibus, rem ipsi administrabant è quibus postea reges descenderunt.

15 Froila secundus Ordonij frater. Hic crudelis admodū habebatur, ut qui multos è nobilitate interfecerit: factusq; est tandem leprosus, relictis quatuor liberis.

16 Alfonsus 4. Hic tradito fratri Ramiro regno, factus est ipse monachus. Sed postea poenitētia ductus cū ad regnū redire conaret, capit à Ramiro, atq; illata cœcitate mulctat.

e 17 Sanctius

Catholicus
rex.

Episcopatus
Asturicensis
& Ouetēsis.

Templum Cōm
postellæ.

Monstrum pin-
guissimi regis.

17 Sanctius Ramiri frater. Hic tam portentosa obesitatis fuisse dicitur, ut tantā sagi-
næ molem uix ferre posset. Cumq; multa experiretur quæ illi pinguedinem minuerent, ni-
hil inuenit quod prodesset. Fuit autem Saracenorum rex qui Cordubæ regnabat, nomi-
ne Abdemarus, uir doctus, habuitq; multos expertos Medicos. Quod cum Sanctiū non
lateret, facta pace cum rege, adiūgit se illi, sperans ab eo curari. Accepta uero herba quadā
à medicis illis, adeo attenuatus excarnificatusq; est, ut breui post moreret, sed non sine su-
spitione sumpti ueneni. Interea domi per eius absentia, Ordonius filius Alfonsi illius, cui
lumina diximus adempta, auxilio procerū regnum inuadit. At Sanctius Saraceni auxilio
amissum recuperat. Præterea Ferdinandū Castellæ comitem, eiusq; successores in iurisdic-
tione regis Legionē. in perpetuum immunes esse uoluit. Decessit anno salutis circiter
928. regni undecimo.

Cōpostellanū
eueritur tem-
plum.

18 Ramirus Sanctij filius. Sub huius regis imperio Arabes rupta pace quam cum Ra-
miro fecerant, omnia depopulabantur. Quapropter Gallæci cōtemptra regis iuuenili æta-
te, Veremundū regis Ordonij filiū apud Cōpostellam regem declarant. Inter hunc Vere-
mundum & Almanzorem Saracenorū regem, ingens horrendumq; natū est bellum, coë-
gitq; Almanzor Veremundū fugere ad Asturū montes. Inde Legionem per obsidionem
expugnat ac diruit. Mox Lusitaniā ingressus Compostellanam euertit basilicam. Post hæc
Veremundus & Garfias Castellæ comes iunctis castris magnā Saracenis intulere cladē.

19 Alfonsus quintus filius Veremundi. Hic sororē Tyresiam Abdalæ Saraceno To-
leti regi locauit, ut ei contra Cordubæ regem auxilio foret. At uirgo Christiana infidelis
uiri cōsortium ac cōgressum detrectauit, quamuis sæpe precibus, sæpe minis uexata. Mox
eo extincto, liberata sese deo in cœnobio ppetuo dicauit. Alfonsus uero sagitta ictus ante
ciuitatem Viseum, interiit.

20 Veremundus tertius Alfonsi filius, iuuenis decessit sine liberis.

Castiliæ regnū

21 Ferdinandus primus sororius Veremundi atq; Sanctij comitis Castellæ filius. Hic
primus cōiunxit anno 1017 duo regna, Legionē & Castellam. Legionis autē regnum iu-
re uxoris hereditario assecutus est. Et ad eum usq; diem Castella per comites regebatur,
cum titulus tantum Hispaniæ regni post ingressos Saracenos apud Legionem esset. His
etiā Nauarræ regnum adiecit, quod interfecto Garfia fratre arripuit. Tanta itaque fretus
potentia, Colimbricam partemq; Lusitaniæ recuperauit. Decessit anno regni 40. Alij
hic aliter sentiunt. De Nauarra sic scriptum inuenio. Cum Saraceni in Hispania uarijs
modis turbarēt Christianos, uir quidam strenuus Enecus nomine in comitatu Bigortiæ,
qui est iuxta montes Pyreneos, sæpe triumphās de Saracenis, factus est à uulgo rex Nauar-
ræ, cui successit Garfias. Post Garfiam regnauit Sanctius, post Sanctiū Garfias, post Gar-
fiam Sanctius magnus, qui comes fuit Castellæ. Huic successit filius eius Ferdinandus, de
quo iam diximus, qui tot coniūxit regna, expugnavitq; anno Christi 1030 nobilem ciui-
tatem Valentiam per Rodericū Cidum fidelem exercitus ducē, expulitq; Saracenos.

Nauarræ re-
gnum.

22 Sanctius & frater eius Alfonsus sextus huius nominis, filij Ferdinādī regno præ-
ficiuntur. Exclusit tamen Sanctius fratrem ne secum regnaret, quapropter ille fugiens re-
cepit se ad infidelem regem Toletanum, donec eo mortuo à populis reuocatus ad regni
successionē, nō prius à Saraceno dimissus est, quàm iureiurando affirmauerit se perpetuo
in eius amicitia permansurum, quod minime seruauit. Nam inito regno, statim Toletum
expulso Saraceno recepit. Reliquit autem filiam unicam Viracam nomine, quam duxit
uxorem Raimundus comes Barcinonēsis, genuitq; ex ea filium Alfonsum septimum, qui
auro successit in regno.

Toletum expu-
gnatur.

23 Alfonsus 7 } Sanctius rex Castellæ Alfonsus 8 filius Sanctij.
 } Ferdinandus rex Legionis. Alfonsus nonus.
 } Beatrix, nupta Ludouico regi Francorum.

Alfonsus iste septimus potentissimus omnium, qui ante se fuere, est habitus. Quare Hispa-
norum Imperator est appellatus. Ipse recepit Cordubam, Almeriam & Baionam. Exces-
sit imperante Frederico primo.

24 Sanctius huius nominis tertius rex Castellæ, duxit uxorem Blancham filiam Gar-
fiæ regis Nauarræ, genuitq; ex ea Alfonsum octauum.

15 Alfonsus octauus duxit uxore filiam Richardi regis Angliæ, genuitq; ex ea mul-
tos liberos.

Alfonsus

Alfonſus 8 { Henricus huius nominis primus, rex Castellæ.
 Blanca, mater S. Ludouici regis Franciæ.
 Berēgaria uxor Alfonſi regis Legionis.
 Hieraca ſeu Viraca uxor regis Portugalliæ.
 Elionora uxor regis Aragoniæ.

Hic Alſonſus contriuit Saracenos clade inſigni, occiditq; ferē ducēta millia. Mortuus eſt autem anno 1160.

26 Alſonſus nonus filius Ferdinandi regis Legionū, ſucceſſit in regno Alſonſo octa-
 uo, genuitq; Ferdinandum huius nominis tertium.

27 Hēricus filius Alſonſi octaui, nō regnauit duobus integris annis, mortuus in ado-
 leſcentia, ludendo cum pueris.

28 Ferdinandus tertius filius Alſonſi noni, factus eſt rex Legionū & Castellæ. Hic fe-
 liciffime pugnauit contra infideles, ſubiiciens ſcilicet ſibi totam Hiſpaniam, præter Beti-
 cam ſiue Granatam, in quam cōēgit Saracenos ueluti in angulum, fecitq; ſibi tributarios. *Saraceni cogit-
 tur in Grana-
 tam.* Tempore huius regis, nempe anno Chriſti 1252 expugnauit Iacobus rex Aragoniæ inſu-
 las Baleares, ſubiicitq; fidei catholici, ferente ſibi auxilium Ferdinando iſto.

29 Alſonſus decimus, Ferdinandi tertij filius. Hic duxit uxorem Violantam Iacobi
 Aragonum regis filiam, quam & plurimum dilexit. Sed cum nullam prolem ex ea ſuſcipe-
 ret, repudiare eam cogitans, Chriſtianam Daniæ regis filiã forma conſpicuam poſtulauit *Alfonſus cogitat re-
 pudicare uxorem.*
 uxorem. Quæ dum in itinere cum maximo comitatu nobiliū adduceretur, & iam Hiſpa- *Violenta præſens
 grauida.*
 lim applicuiſſet, præter omnium ſpem, Violanta regina grauida apparuit. Rubore perſu-
 ſus rex, quo pacto leuitatem ſuam tegeter, diu multumq; ſollicitus cogitat. Interim frater
 regis Philippus, abbas Vallis ſolidæ ac electus eccleſiæ Hiſpalenſis præſul, abiecto ſacer-
 dotio, obtulit ſe futurum maritum Chriſtiænæ. Quæ res cum admodum grata Alphonſo
 eſſet, cōtulit ei in dotem ciuitates & caſtra. Sic hac cura abſolutus, ex Violanta chariſſima
 cōiuge ſuſtulit Berenguelam, Ferdinandū, Sanctium quartum, Iohannem, Leonoram &
 Beatricem, quã rex Portugalliæ duxit uxore, matrem regis Portugalliæ, quæ dotē ſecum
 attulit Algarbiæ regnum cum caſtris & oppidis. Ob quam rem reges Portugalliæ deinde
 ſe ſcripſerunt reges Algarbiæ. Erat Alſonſus uir clarus & in ſciētia ſyderali impēſe do- *Abbas ducit
 uxorem. Chriſtianam*

ctus, ad quã natura inclinabatur, et qua ſe plurimū oblectabat, ut *Alphonſus da-
 ſtronomus &
 rex Rom.*

etiam uulgo Aſtrologus uocaretur. Edidit autē nōnullos libros, *Alfonſus legit rex
 Rom.*
 hiſtoriam ſcilicet mundi, librum de motibus cœlorum & ſtella-
 rum, qui Canones & tabulæ Alſonſiſque appellantur. Sunt tamen
 qui ſuſpicantur hos libros ab alio quodam editos, & ſub nomine
 Alſonſi euulgatos. Is Alſonſus à quibuſdã electoribus designa-
 tus eſt rex Rom. contra Richardum regem Angliæ, miſſiq; ſunt
 ad eū Burgis, epiſcopi Spirēſis & Cōſtantiēſis ac abbas S. Gal-
 li, electionem regi offerētes. Qui cum audiſſet principum diſſen-
 ſionē, ceſſit Richardo. Illo uero mortuo, Alſonſus relicto regno
 filio Sanctio, uenit poſſidere imperium. Sed quū perſuaderet ut

cederet Rudolfo ab Habsburg designato regi, ille acquieſcens redijt in Hiſpaniã, breuiq;
 ex animi mœrore mortuus eſt Hiſpali, priuatus imperio & regno Hiſpaniæ. Nam filius

Ferdinandus quartus (noluit ei cedere.

Sanctius 4, { Petrus
 Philippus
 Iohannes
 Iacobus
 Petrus
 Berenguela
 Beatrix

Alfonſus
 decimus

30 Sãctius quartus ſucceſſit patri in regno, pugnauitq; feliciter cōtra Saracenos: ex-
 pugnauit Tariffam ciuitatem, quæ olim Carteia fuit uocata. Potitus eſt quoq; uictoria in
 mari contra Mahumetum regem Feſ in Africa. Fuit homo ſæuus natura. Patrem redeun-
 tem è Germania, regno occupato non admittit. Apud Pacemiuliam 4000 hominum tru-
 cidari iuſſit, quod in tumultu quodã exorto Alſonſum fratris filium regem appellaffent. *Carteia
 Feſ.*

e 2 31 Ferdina

38 Hēricus 4. huius nominis successit patri suo in regno, anno Christi 1454. Hic occupavit quafdam Saracenorum ciuitates. Deinde regnum Nauarre per Caroli filij Iohannis Aragonie mortē, armis est adsecutus. Ex cōiugio nihil liberorum suscepit, quod eum inhabilem Veneri ac uiriliter deficere cōstans esset fama. Filiam spuriam, quam suam esse sibi persuaserat, regni heredem instituerat, si per proceres licuisset, qui omni studio resistentes, Elisabetham eius sororem illi prætulerunt, nuptiisque illi dantes Ferdinandum huius nominis sextum, filium Iohannis regis Aragonie, qui erat quoque de sanguine eius, & successor fuit regnorum Castellę & Aragonie, Elisabetha supposititia filia reiecta.

39 Ferdinādus 6. princeps magnus & catholicus, anno Christi 1454 Saracenos omnes de Hispania, præsertim ex Granata, suis armis & uirtute expulit, quā iam propè occupauerat 700 annis. Exclūsit quoque a regno suo Marranos & irreformatos monachos. Quomodo uero obtinuerit regna Neapolitanū & Sicilię, dicam infra, ubi harum terrarū incidere mētio. Habuit unicū filiū, cui nupsit Margarita Austriaca, sed mortuus est ante patrē, nullo relicto herede regni successore. Tunc rex Ferdinādus accepit ueluti in adoptiuū filiū, Philippū archiducē Austrię, locans illi filiā suā Iohannā, unde nati sunt Carolus & Ferdināndus reges. Habeo hæc omnia ex Raphaële Volat. & Michaële Ritio, quare si quid perperā in hac genealogia est signatū, excusabo me. Scio in historijs multa desiderari, nec quempiam ubique satis oculatum posse esse.

De regnis Nauarrę & Aragonie: quomodo cœpta sint & per quos administrata usque in præsens.

Regnum Nauarrę, quod partim inter Vascones & partim inter Catabros continetur, inuēitū sumpsit circa annū Christi 961 a quodā Eneco comite Bigorri. Hic montibus Pyreneis in uicinā Nauarrę planiciē cum exercitu descendēs, omnē eam regionē a Saracenis liberauit: pro quibus meritis, rex in eo loco primus est ap-

- 1 Enecus primus Nauarrę rex. (pellatus,
- 2 Garfias filius eius
- 3 Sanctius cognomento Abarca.
- 4 Garfias tremulentus
- 5 Sāctius maior, quod ducta uxore Eluiria filia comitis Castellę, factus est per eā rex Castellę:

Genuit } Ferdinandum regem Castellę.
 } Garfiam regem Nauarrę.
 } Ramirum illegitimum, regem Aragonie.

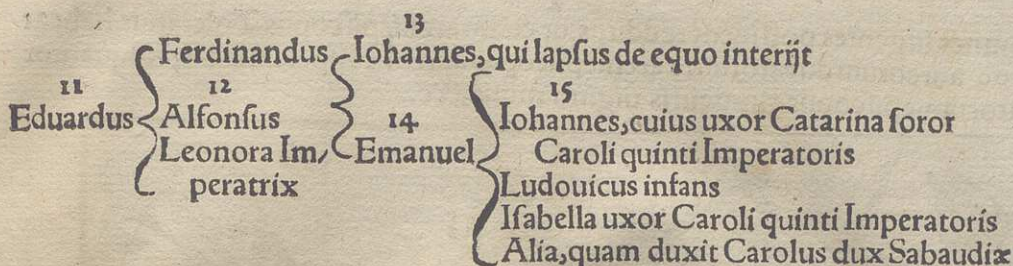
Factus est autē Ramirus rex Aragonie anno Christi 1016. a quo descēderūt sequētes personę, reges Aragonie.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ramirus.	Sanctius	Petrus						Iacobus Martinus	
			Ramirus.	Viraca, cuius	Iacobus.	Petrus		Elionora regina	
			Alfonfus	maritus Raimū-	dux comes Bar-	apoli-		Castellę	
				cinonensis.		tanus		Fridericus	

Sanctius Ramiri filius, ictus sagitta ante quādā ciuitatē quā obsidebat, periit. Tūc Petrus filius successit patri, & nonnulla oppida Aragonēsi adiecit imperio. Mortuo autē eo & fratre eius Alfonso sine uirili prole, elegerūt subditi Ramirū, quod fuit monachus, cōstituerūtque eum regē. Et cū ex cōiuge unicā sustulisset filiā, locauit eā Raimūdo comiti Barcinonensi, qui & socero in regno successit, adiecitque regno ciuitatē Barcinonē. Anno Christi 1250. factus est Iacobus rex, quod Alfonsi 10 Castellę regis socer fuit, et ille expugnauit Baleares insulas, adiecitque regno suo ciuitatē Valentīā. Post eū potitus est regno Aragonie Petrus filius eius, cui quod Nicolaus papa cōcessit regnū Neapolitanū. Sed Gallis omnē uiam p̄cludētib; ne hoc regnū ingrederet, percussus in mari hostili telo, ex uulnere occubuit. Tūc regni fasces suscepit Iacobus filius eius, quod tamē Siciliā tradidit fratri Friderico, ipse uero p̄fectus in Aragoniā, mortuus est ibi, relicto filio Martino: qui & ipse unā reliquit filiā, quā duxit uxore rex Castellę. Ceterū post mortē regis Martini facta est magna cōcertatio de regno Aragonie, sed uicit Ferdinādus huius nominis 5. frater Hērici regis Castellę, anno Christi 1407. declaratusque est rex, eo quod mater eius Elionora filia esset Petri regis Aragonie.

e 3 1 Ferdinā

Genealogia regum Nauarrę.



Habuit Emanuel rex 14. alteram uxorem Leonorā, quam postea Franciscus Gallorum rex duxit uxorem. Ceterum frater regis Eduardi, Henricus infans, uir magnanimus,



primus tentauit nostro ferè æuo nauigare per maria ad incognitas terras, uenitq; primū ad insulam Mederam, quæ ferè tota squalida iacebat, etiā quū haberet fundū ad omnes fructus ferendos aptissimum, potissimum autem saccarum, quod interim in ea insula est plantatū, & excellit sua bonitate omne aliud saccarum quod crescit in Europa. A Medera soluēs uenit nauigio ad Canarias seu Fortunatas insulas, ac inde circumnauigās meridianam plagam, hoc est, Africam ipsam, inuenit multa mirabilia. Elapsis post hæc aliquot annis, rex Emanuel instructa magna classe emisit eā anno Christi 1500 in occidentem, meridiem & orientem, explorauitq; per illam nauigationem res inauditas. Adinuenit uiam per mare ad nouum & incognitum orbem, quem nouas uocant insulas, inuenitq; aliā uiam nauigabilem ab occidēte in orientem, per quā scilicet uenitur à Portugallia in Indiā, unde efferunt uariæ species aromaticæ, id quod idem rex Leoni decimo pontifici Romano glorians & triumphās per epistolam significauit. Deprehensum tamē est, eam nauigationem Europeis habitatoribus, maxime occidētalibus, nō parum

Species aromatica.

obesse. Vnde Paulus Iouius asserit, Lusitanorū nauigationibus nō solū itinera reliquis nationibus in Indiam intercludi, uerū etiā omnia aromata inibi cōparata, ingenti quæstu Vlyssiponæ, bona dum seruāt, corrupta prostituūt, uenundari. Prætexūt, inquit, propagationē religionis suo cōmodo emolumento, quod suis nauigationibus quærūt. Quia sumptus faciunt magnos suis nauigationibus, propterea uolunt aromata quoq; charius uēdere. Damianus tamen reijcit istius rei culpam in tabernarios, propolas & institores, quibus nihil sancti nisi quod cum lucro coniunctum est, in quos animaduertendum esset. Nam hi omnium generum mercimoniorum corruptela uerissimè sunt.

Corrupta aromata.

De Episcop atibus, principatibus, academijs, & insignibus doctisq; uiris, quos habet & olim habuit Hispania.

Archiepiscopus Toletanus, cancellarius Castellæ: archiepiscopus Hispalensis, archiepiscopus S. Iacobi, archiepiscopus Granatēsis. Et in Portugallia archiepiscopus Bracharensis, Vlyssipponensis, Funchalensis. Episcopi: Burgensis, Ciguntensis, Cunqueensis, Placentinus, Palentinus, Ianenensis, Segouienensis, Auillensis, Camorenensis, Cordubensis, Osinenensis, Leonēsis, Calahorensis, Salmanticēsis, Badaio cēsis, Ouidensis, Carthaginēsis, Asturgensis, Corienensis, Rodrigensis, Malagēsis, Calixensis, Guaditanus, Almeriensis, Mondonensis, Tuiensis, Lugensis, Orensen-



sis, Canariensis, Caragucensis, Valentinus, Tarragonensis, Taraconensis, Huescensis, Segorbiensis, Barchinonensis, Leriden-

sis, Tortosenensis, Gironensis, Vrgellenensis, Vicquēsis, Euniensis, Pamplonenensis. Et in Portugallia episcopi: Eborēsis, Viscensis, Guardēsis, Colimbrīēsis, Portēsis, Lamecēsis, Syluensis, Cep-

Abbatie.

dines, qui omnes ingentes possident redditus, ut etiam archiepiscopus Toletanus habeat annue 80000 aureorum ducatorum: archiepiscopus autem Hispalensis uigintiquatuor millia ducatorum, episcopus Burgenfis uiginti millia, &c.

Proceres
seculares.



Magnates

Magnates uero Hispaniæ sunt, princeps Asturiarum, dux de Arsona, Comestabilis Castellæ, dux Friensis regis cubicularius, Archithalassus Castellæ & Granatæ, uulgo Ammiraldus, & dux de Medina. Item duces de Beiar, de Scalona, de Medina cœli, de Medina Sîdoniæ, de Arcos, de Infantazgo, de Alua, de Naiara, de Maqueda, de Albuquerque, de Cardonia, Comestabilis Aragoniæ, de Segorue, de Gandia, de Villa formosa, de Luna, de Sauote, Archithalassus Aragonensis marchio. Item marchiones de Oristan, de Gotiano, de Villena, de Astorga, de Tarifa, de Zenete, de Comares, de Gibræleon, de Molina, de Dema, &c. Itē comites innumerî. In Portugallia uero hi magnates hodie sunt, Comestabilis, qui nunc est infans Ludouicus regis frater ac præfectus regnorum confiniû, qui uulgo Fonteiro dicitur. Est idem magister equitum Rhodiensium. Item dux Brigantiæ, dux Colimbriensis, dux Viseensis, dux Transcossensis, dux Barcelensis, dux Auericis, marchio de Villa Real, marchio de Tores Nouas, marchio de monte maior, marchio de Ferreira: item comites multi. Qui de his plura scire cupit, legat Marinæum Siculum.

Duces

Marchiones

Comites

Viri docti
in Hispania

Vniuersitates opulentiæ celebres in Hispania sunt septē, uidelicet Salmaticensis, Complutensis, Colimbriensis, Pincianensis, Siguntinensis, Ostensis, Ilerdensis. Viros doctos habuit Hispania passim exteris nationibus notos, Fulgentium, Isidorum archiepiscopum Hispalensem, Paulum Orosium, Paulum Burgensem, Alonsum regem astrologum, Columellam, Higiniû, Sedulium poetam, Ludouicum Viues oratorem, Quintilianum rhetorem, Senecam oratorem, Pomponium Melam, Iustinum historicum, Raimundum Lullum, & ex Iudæis atq; Saracenis, Aben Ezram, Dauidem & Mosen Kimhi, Auicennam, Auerroim, Rasim, Mefalac, Albumazar, & alios multos.

Seneca Hispanus.



Seneca, qui & Lucius Anneus Stoicus philosophus, natione Cordubensis, Neronis Imperatoris præceptor, Romæ in precio fuit & patruus Lucani poetæ. Cuius reminiscens diuus Hieronymus, scribit illum uirum fuisse continentissimæ uitæ, & propterea ponit eum in Catalago sanctorum uirorum, potissimum propter frequentes epistolas Pauli ad Senecam & Senecæ ad Paulum. Cum autem esset Neronis magister & illius temporis potentissimus, optare se dicit, eius se loci esse apud suos, cuius sit Paulus inter Christianos. Hic inter cætera gratiarum suarum beneficia sibi à deo collata, tantæ fuit memoriæ, ut duo millia nominum recitata, eo quo dicta ordine erant mox recitabat, & ducentos uersus à ducentis scholasticis recitatos ab ultimo incipiens ad primum usque integerrime recitaret. Quem tandem ante biennium quam Petrus & Paulus martyrio coronaretur, à Nerone saeuissimo discipulo, retributionis gratia interfectum fuisse legimus. Nam cum senex admodum esset Seneca, Nero uerbera quæ sibi à puericia intulerat ad memoriâ reducens infremuit, atq; per centurionem ei indixit, ut sibi ipsi in

tem

Nero Tyrannus

tem deligeret. Tunc Seneca cognoscens Imperatoris uoluntatem, petijt ut in tepenti aqua poneretur, & in eadem omnes uenæ ei aperirentur, donec spiritum exalaret: suaue genus mortis arbitratus, uenarum incisione mori, quo & uitam finiuit.

Quintilianus.



Fuit & Quintilianus Rhetor ac philosophus natione Hispanus, uir magni pretij, à Galba Casare Româ pductus, ubi scholam tenens clarissimus habitus est. Fuit namq; uir eruditissimus atq; grauis, qui inter cætera de institutione oratoria octo libros composuit atq; causarum librû perutilem edidit. Ex quibus hanc celebrem & memoria dignam habemus sententiam: Vtinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus. Infantiam enim statim delitens soluimus. Mollis quippe educatio, quâ indulgentiam uocant, neruos omnes mentis & corporis frâgit. Huius celeberrimi uiri de institutione oratoria liber cû annis ferme sexcentis deperditus fuisset, à Poggio Florentino circa annum domini 1414 in Cõstantiensi concilio in quodam monasterio in-

Educatio mollis,

teger repertus, atq; eius opera transcriptus & emendatus in Italiam delatus est.

De duabus insulis Balearibus, Maiorica

& Minorica, hodie proprium constituentibus regnum.

Olim hæ duæ insulæ dictæ sunt Gymnesiæ & Baleares, una Balearis maior, & altera minor, & fuit utraq; semper fertilis & optime culta, postq; scilicet à Romanis fuerunt edomitæ. Antea uero habitatores eius corrumpebant piratica rabie maria, erantq; homines feri & syluestres, qui à scopulis suis prospiciebant maria. Ascendebant incõditas rates & prenauigantes subinde inopinato impetu terruerunt. Et cû semel uenientem ab alto Romanâ classem prospexissent, prædam putantes ausi etiam occurrere & primo impetu ingenti lapidorum saxorumq; nimbo classem operuere. Sed non diu lapidatione Romanos terruerunt. Postquâ enim cominus uentum est expertiq; rostra & pila uenientia, pecudum in morem clamore sublato petierunt fuga littora, dilapsiq; in proximos tumulos, quærendi fuerunt ut uincerentur. Minor insula spectat ad orientem, nutrienda plurima armenta, præcipue mulos, qui & magni sunt & sonora uoce. Referata est utraq; insula habitatoribus, qui scilicet triginta millia hominû excedunt. Habitat in saxis concauis, iuxtaq; præcipites petras. Aureo nummo aut argenteo olim non utebantur. Diligunt supra modum mulieres, ut mulierem à prædonibus captam, tribus aut quatuor redimant uiris. Quum olim Carthaginensibus militassent, ex stipendio impenso mulieres ac uinum emptum secum tulere. Funda utebantur in prælio, & iaciebant lapides ita robuste, ut ab aliquo tormento lapis missus uideretur. Fuerunt etiã in iaciendo tam certi, ut raro effugerit ictum appetitus locus, quod eis cõtinuus à puericia usus præbebat, à matribus ad id certamen coactis. Imponebant enim super erectum lignum panem pro signo, quæ iactu petebant, neq; antè cibum caperent, quàm panem lapide eiectum pro cibo sumerent matris permissu.



In his insulis nullum nociuum inueniunt animal, etiã si multos habeant cuniculos, qui plurimum insulas incõmodant, dânaq; inferunt. Nõ tamen semper aut ab initio creationis in eis fuerunt, sed quum uice quadam illati essent, generatione sic creuerunt auctiq; sunt, ut impleuerint totam terram, tantaque agris & domibus dâna intulerint, ut incolæ coacti fuerint querere consilium apud Romanos, quomodo animantibus illis occurrerent, præuenirentq; rabiem eorum. Tunc consilium datum, ut

Cuniculi per-
dunt insulas

afferreret cattos syluestres ex Africa, illosq; cum laqueis mitterent in animantium cauernas, futurumq; ut uel unguibus suis illos extraherent, aut per aliud foraminis ostium expellerent, uenationiq; exponerent. Quod & factum est. Nostro æuo hæ insulæ proprium habent regnum, quod dicitur regnum de Mallorca & Menorca, complectiturq; has duas

*Eiuiffa profert
sale.*

insulas & tertiam Ebullum nomine, quam uulgo uocant Eiuiffam, & est alijs minor, habens duntaxat unam uillam sitam super montem. Leuatur autem per singulos annos magna uis salis in hac insula. Intromittitur enim certis temporibus mare in ipsam terram, ac deinde præcludit locus introitus aquæ, & aqua sic in terra collecta & in perturbata dimissa, in tantum coagulatur salis aceruum, ut nedum Mallorca & Menorca inde saliantur, uerum & onustæ naues in Italiam ductæ multis ciuitatibus salis sufficientiam ministrent.

Nobiles casei.

In Maiorica & Minorica optimum crescit oleum, quod inde ad Valentiam, Flandriam & Italiã aduehitur. Fiūt quoq; tam boni in eis casei, ut præstent omnibus caseis qui ueneūt Romæ & in Hispania. Deinde habent incolæ singulare negocium rudium pannorū, quos ex lana parant, distrahuntq; circumquaq; usque in Siciliam. Carent hæc insulæ, ut diximus, nocuis animantibus, abundantem autem ceruis & cuniculis, crescitq; in eis nobile uinū, crescit & satis frumenti. Habet Mallorca ad orientem insignem ciuitatem, quæ & ipsa Mallorca nominatur, habetq; portum optimum, & est metropolis harum insularū. olim uero fuit Palma uocata, decoraturq; hodie studio uniuersali, in quo Raimūdu Lullus magnæ est reputationis, quia fuit ibi natus & educatus, & in hodiernum usq; diem fouetur ibi magno stipendio uir unus doctus, qui Lullianā profiteatur doctrinam, id quod habeo ex ore docti cuiusdam uiri nomine Antoni Lullij, nati in Mallorca ex familia Lulli. Est & alia ciuitas in hac insula nomine Bolētia, quæ uulgo appellatur Pollētia, respicitq; meridiem, sicut Mallorca septentrionalem insulæ tenet locum. Est autē insula iuxta maris littora multum fœcunda, in interioribus uero est montosa & infœcunda. Incolæ plurimum incommodant à Saracenis, qui sine cessatione ex Africa in eam traiciunt & homines abducunt, illudunt, seruituti subiiciunt aut pro pecunia uendunt. Quapropter feratis diebus in ecclesia è fidelibus colligitur elemosyna, qua pauperes captiui redimantur. Iacet hæc insula è regione ostiorū Iberi fluuij, patetq; in eam ex Hispania iter nauigabile quatuor aut quinque horarum. Ad Argieram uero Mauritanix opus est spacio duorū aut trium dierū. Porro alia insula Menorca nullam habet insignem ciuitatē, sed plurimas uillas, estq; in litore maris circūuallata altis montibus & condensis arboribus obducta. Quo-

*Studiū uniuers
sale.*

modo nostro æuo Carolus Imperator anno 1541 ex his insulis traiecit in Africam expugnaturus regiam ciuitatem Argierā, quam uulgo Alger uocant, dicam infra suo loco, ubi nouam descripsero Africam.



FR